

24 februari 2022

Sydafrika – ett land i förändring: Korruption, misstroende och en nationell identitetskris

Månaden februari markerar starten på det politiska året i Sydafrika. Detta är nämligen tidpunkten på året då parlamentet öppnar och presidentens årliga tal till nationen äger rum. "State of the Nation Address", även kallat SONA i folkmun, är en betydelsefull politisk händelse som vanligtvis väcker stort intresse bland befolkningen. Just detta år finns ett särskilt stort intresse för presidentens tal hos det sydafrikanska folket, vilket givetvis bottnar i den uppsjö av samhällsproblem som landet nu ställs inför. Trots att landet nu verkar gå vidare från pandemin och de allra flesta Covid-19 restriktionerna så brottas regeringen fortfarande med en hög arbetslöshet och kriminalitet, den största elektricitetskris som landet har sett på många år, och ett splittrat samhälle i allmänhet. Det faktum att regeringen dessutom visar ytterst lite ansträngning för att skapa fler jobb möjligheter och för att modernisera energiproduktionen i landet gör att antalet blickar mot presidenten ökar för varje dag.

SONA

Den 10 februari 2022 höll president Cyril Ramaphosa sitt, något utdragna, tal till nationen. Under talets gång förde han fram många förslag och löften om hur regeringen ska hantera de mest akuta samhällsutmaningarna, men en påtaglig skepticism genomsyrar den allmänna debatten som uppstår dagarna efter SONA. Många är besvikna över det faktum att presidentens tal saknade ansvarstagande och tydlighet kring de allra viktigaste frågorna. African National Congress (ANC), som är det ledande politiska partiet i landet, får ofta kritik för att partiets egna intressen går före landets bästa i många frågor, vilket enligt många grundas i en instabil, korrupt och, därmed, dysfunktionell administration. Den tidigare ledaren för partiet och landets tidigare president, Jacob Zuma, blev som bekant tvungen att lämna sin position på grund av en korruptionsskandal, vilket han sedermera blev åtalad för, och frågan om korruption fortsätter att vara ett aktuellt ämne som president Ramaphosa inte kan kringgå, trots att han betonar att han på flera olika sätt skiljer sig märkbart från sin företrädare. Problemet är att stora delar av den administration som var verksam under Jacob Zuma fortfarande är aktiv under president Ramaphosa, och under SONA misslyckades presidenten med att framföra en tydlig idé om hur regeringen planerar att hantera den dokumenterade korruption som finns inom partiet.

"We are a nation at war"

De orden använde parlamentsledamot Andrew Whitfield för att beskriva det politiska och sociala läget i landet som inte endast präglas av en hög kriminalitet i form av dagliga kidnappningar, våldtäkter och mord, utan även av en oroande brist på grundläggande levnadsförutsättningar som elektricitet och vatten. Under hans uppföljningstal till SONA förklarade han att inget samhälle kan blomstra och skapa

Lukas Nygårdh, deltagare i Centerpartiets Internationella Akademi och praktikant på Democratic Alliance i Kapstaden, Sydafrika

hållbara förutsättningar för sin befolkning när samma människor ständigt lever i en rädsla för att mista sina liv eller kraftigt få sina levnadsförhållanden reducerade. Detta är ett rimligt påstående som delvis speglar den nuvarande situation som Sydafrika befinner sig i. Oppositionen i landet menar att detta är en direkt konsekvens av president Ramaphosas oförmåga att hålla sina löften och att detta påstådda krig inte kommer få ett slut så länge han avstår från att ta ansvar för sin politik. Andra menar att presidenten har gjort ett godkänt arbete med tanke på de otacksamma förutsättningarna han har ärvt och de mycket speciella omständigheterna i vår tid.

TSONA

En sak som har blivit tydligt under de senaste månaderna är att Sydafrika är i stort behov av en övergripande konsensus om hur regeringen bör agera för att, dels ta itu med den omedelbara krisen som landet befinner sig i, dels för att skapa förutsättningar för långvarig stabilitet och utveckling. En som påstår sig ha svaren på frågor som exempelvis berör arbetslöshet, fattigdom och ojämlikhet är DA:s ledare John Steenhuisen. Två dagar innan SONA ägde rum höll han sitt eget tal till nationen, ett tal som han väldigt ödmjukt kallade för "the True State of the Nation Address" (TSONA). Utöver namnet finns det väldigt få likheter mellan de två talen då TSONA framförs i mindre skala, inför utvalda ambassadörer, politiker och reportrar, medan SONA framförs på landets största politiska scen med större delen av befolkningen som mottagare. Dessutom präglas SONA vanligtvis av livliga diskussioner och grova anklagelser eftersom det är tillåtet för vilken parlamentsledamot som helst att avbryta någon annan och begära ordet. Detta är dock ett fenomen som lyser med sin frånvaro under årets SONA, vilket möjligen vittnar om situationens allvar.

Bara några dagar efter TSONA och SONA valde John Steenhuisen att lämna in en "motion of no confidence", d.v.s. en misstroendeförklaring, riktad mot presidenten. Han förklarar att det finns flera legitima anledningar bakom detta, men att den höga arbetslösheten och fattigdomen i landet är de faktorer som huvudsakligen har tvingat fram beslutet. Han menar att det är hans skyldighet att lämna in en sådan förklaring med tanke på att presidenten har misslyckats kapitalt med att hantera den rådande situationen i Sydafrika, och därmed visat sig vara olämplig för att leda landet under denna period. Denna händelseutveckling har ökat intresset för det politiska läget i landet hos vissa, samtidigt som andra har tappat större delen av sin framtidstro eftersom de anser att landet är mer polariserat än på många år.

Vad som blir intressant att följa under den kommande tiden här nere är hur presidenten väljer att följa upp de löften han presenterade under SONA och vilka handlingar, eller avsaknad av handlingar, som kommer representera hans presidentskap, och avgöra vilken riktning landet kommer att ta i framtiden.

Lukas Nygårdh

+46 738 414 464 lukasn@da.org.za / lukas.nygardh@hotmail.com